

ERKKI LEMINEN ARMON MATKAMIES

Väinö Hotti

Sisko Latvus: ERKKI LEMINEN armon matkamies.
KARAS-SANA, 1994, s.327.

Kuva: Harry Etelävirta

ERKKI LEMINEN

19.8.1922 – 17.12.1992

Teh. VHn

Uskoontulo

Erkki meni seuroihin 22.3.1945. Siellä hän joutui Jumalan puhutteluun:
”Ääni sisimmässäni vaati minua tekemään ratkaisun, ollako synnissä vai lähteäkö Jeesusta seuraamaan” (76).

”Tilaisuus oli jo päättymässä ja loppuvirsi oli veisattu, kun hämmästyneet seuravieraat näkivät hänen nousevan tuvantäyteen väen keskellä pystyyn. Itkunsa seassa nuori mies änkytti: ‘Rukoilkaa minun puolestani. Tahtoisin tehdä selvän pesäeron synnin ja maailman kanssa ja tulla Kristuksen omaksi, jos vain näin kurja kelpaa’” (76).

”Ratkaisu oli tehty ja elin herätysaikaa”, Erkki kuvaili päiväkirjassaan 16.2.46. ”Tätä puolivälin aikaa, jolloin en tuntenut enää olevani maailman oma, mutta en oikein Jumalankaan oma, kesti pari kolme viikkoa, kunnes olivat Kummun koululla raamattukurssit” (77).

Tuon kurssin lopulla Erkki koki elämänsä konkurssin ja murtui Herran käsiin. Hänelle kirkastui myös Jeesuksen suuri rakkaus häntä kohtaan:

”Valo aivan kuin kirkastusvuorelta välähti sieluuni, ihana anteeksiantamuksen rauha ympäröi minut kurjan. Mutta Henki jo sitten vaati: Mene, todista siitä tälle joukolle. Ja totta kai minä tottelin, joskin vapisin ja itkin vielä. Ja tuossa itkunsekaisella äänellä todistaessani, koko kuulijakunnan myös itkiessä ilonkyyneleitä, siinä Jeesus minut kurjan uudisti kokonaan ja antoi Pyhän Hengen lahjan kurjalle” (78).

Omantunnon ihminen

Erkki halusi vaeltaa hyvällä ja puhtaalla omallatunnolla: *”Hän selvitti uskoontultuaan kaikki mieltään painaneet asiat lähimpiensä kanssa” (83).*

Myöhemmin Erkki kirjoitti Raamattuopistolta: *”Kyynelin on kasteltu täälläkin moni päänalunen ja ne kirjeiden rivit, jotka on lähetetty tunnustaen omaisille ja ihmisille synnin salat” (85).*

Edelleen Erkki arveli, että *”synti oli nyt voitettu kanta” (83).* Kun Erkin jalat alkoivat kohota maasta, vanhat ukot selittivät: *”Teillä on pojat vielä toine kiäntyminen eissä.”* Tällä he tarkoittivat, että ensin käännytään pyhäksi ja sitten syntiseksi. (VHN näkemyksen mukaan käänntymisiä on kolme: 1.pyhäksi, 2.syntiseksi, 3.pyhäksi syntiseksi).

Roomalaiskirjeen 7. ja 8. luku

Erkki Lemisen elämäkerta tuntee murheellisen asian: teologinen takinkääntö. Tämä tapahtui nimenomaan pyhitysopin kohdalla.

Leminen taisteli ilmeisesti tosissaan pyhitysasiassa. Hänellä oli ”hirveä taistelukaveri” so. vanha aatu. Hän painiskeli ”nokikolarin” kanssa, painiskeli, mustui – ja väsyi.

Edelleen Erkki haki Raamatun neuvoja ongelmaansa. *”Erityisen rakkaiksi hänelle tulivat näihin aikoihin Roomalaiskirjeen 7. ja 8. luku” (86).*

Mutta nämäkään eivät pystyneet nostamaan Erkkiä ”kuiville” pyhityskysymyksessä. Olisikohan ollut niin, että hänen selkäyttimeensä juurtui lopullisena, kiveenkattuna ja ohjeellisena Paavalin sanat: **”Minä viheliäinen ihminen, kuka pelastaa minut tästä kuoleman ruumiista?”** (Room.7:24).

Polte sisimmässä

”On ollut useamman ajan poltetta sisälläni, että jonnekin mennä pitäisi, mennä todistamaan, puhumaan, varottamaan kalliisti ostettuja sieluja, että antaisivat sovittaa itsensä Jumalan kanssa” (97).

*”Elei nuori vaimo ollut avioliittoa solmiessaan sitä tiennyt, hänelle kävi pian selväksi, että **Erkki oli yhden asian valtaama mies**”* (98).

Arkista aherrusta Herran elopellolla

Ensimmäisenä työvuotena hän oli työmatkoilla 259 päivää. Kuulijoita yhteensä noin 30 000.

”Puheissaan hän ei viljellyt huumoria tai äänellistä maalailua, joita hän oppi käyttämään vasta myöhemmin, vaan lähti liikkeelle terävästi ja pysyi tiukasti asiassa” (130).

Erkki kauhisteli aikansa jumalatonta elämänmenoa:

*”Odotellessaan viisikymmenluvun alussa junaa asemaravintolassa hän huokaili: Ihmisiä tulee ja menee. **Maalattuja**, kärsineen näköisiä naisia. Turhamaisen, kevyen, pinnallisuuden leima heitä leimaa. Voi, Suomen naiset, minne menette!?! **Tupakka tupruaa suussa ja rivot sanat särähtävät jo tyttöjenkin kielellä...**Jos näin naiset, niin mitä sitten miehemme?! Missä on rukoileva, polvistuva kansa? Se häviää suuren massan sekaan kuin hyppysellinen suolaa”* (131).

*”Työtoverijoukossa häntä vaivasi, jos keskustelu meni vapaa-aikoina kevyeksi leikinlaskuksi. Pitäessään Arvo Rannikon. Timo Airaksen ja Martta Oeschin kanssa Viitasaarella kokouksia hän **alkoi jopa nuhdella toisia liiasta keveydestä**” (131).*

Niilo Tuomenoksa – oppi-isä?

Erkki Leminen tuo toistuvasti esille lämpimät suhteensa **Niilo Tuomenoksaan**, joka metodismin ja vapaakirkon kautta päätyi lopulta luterilaiseen kirkkoon. Tuomenoksan ”Vaellusvirsi” oli Erkille hyvin rakas.

”Maaliskuussa 1954 hän kuuli Kiteen Juurikassa majapaikassaan kauppias Armas Vanhasen luona tämän vaimon laulamana ilmeisesti ensi kertaa Niilo Tuomenoksan Vaellusvirren, josta tuli hänen elämänsä laulu. ‘Säryin Herran käsiin’, hän koki. ‘Alhaalla kulkivat armonvirrat.’ Lukemattomia kertoja hän tämän jälkeen lainasi puheissaan säkeitä laulusta, jossa, niin kuin hän koki, ei jätetty tilaa ihmisen omille yrityksille ja mahdollisuuksille. Jumalan armo oli siinä ‘aivan maan tomun ja saven tasolla, matosen tasolla’” (157).

”Tuomenoksasta tuli nopeasti Erkille hengellinen isä ja myös henkilökohtainen sielunhoitaja, joka ymmärsi herkän miehen vaikeuksia omista kokemuksistaan käsin” (158).

Koska itsekin (VH) koen Tuomenoksan tietyssä mielessä oppi-isänä ja samoin hänen Vaellusvirteensä voin sydämestäni yhtyä, ihmettelen, voiko näiden kahden julistajan teologiaan laittaa yhtäläisyysmerkit.

Likakaivo povessa

”On kuin likakaivon putki olisi povessani, eikä sitä saa tukkoon millään, hän suri, ja huokasi joskus raskaasti: ‘Mihin minä saisin heitettyä perkeleellisen sydämeni!? Mihin, mihin? Yhä se on vaan rinnassani’” (177).

”Kamppailu omasta kutsumuksesta kävi Erkin mielessä kuitenkin yhä tuimemmaksi. Vaikka hän uskoikin pelastuvansa armosta, saiko näin

*syntinen mies sittenkään kulkea toisille julistamassa? **’Missä minulla, joka muille saarnaan, on se yltäkylläinen elämä?’ hän kyseli synkkänä.** **’Tuntuu kuin olisi vain kaipuun ja turmeluksen yltäkylläisyys – ja ahdistuksen ja väsymyksen syvyys...’ Niin riepoteletuna ja kurjana sain lähteä liikkeelle, että **ensi kertoja ajattelin tosissaan jättää koko saarnaamisen**”** (205-206).*

Avartumista

Erkille tuli ongelmia niiden kanssa, jotka pyrkivät pitämään tiukempaa linjaa julistuksessa:

*(10.2.62) ”Täällä Miehikkälässä on joillakin entisillä ystävillä kuulema minua vastaan. Olen joskus aikaisemmin sanonut, että omaa pappia vastaan ei pidä nousta, vaan olisi rukoiltava, ja sitten uudestisyntymisen asioissa olen vastustanut sitä hirmujyrkkää kantaa, jossa sanotaan, että **on ehdottomasti tiedettävä syntymäpäivänsä.** Täällä on päässyt monissa valtaan hyvin kova ja armoton henki, jossa tuomitaan ja painostetaan pappia ja kirkkoa, sekä niitä, **jotka eivät ole varmoja syntymäpäivästään**” (188).*

*”Parikymmentä vuotta oli vierähtänyt siitä, kun Erkki oli noussut Kummun seuroissa seisomaan vapisevin jaloin ja päättänyt tehdä pesäeron synnin ja maailman kanssa. Ensin hämmentyneenä ja lopulta taisteluun väsyen hän oli joutunut toteamaan, että **ne eivät puolestaan olleetkaan tehneet eroa hänestä**” (197).*

”Minä en nykyään osaa puhua ollenkaan kovaa lain sanaa`, hän huomasi jo syksyllä 1963” (206).

”Hän uskalsi taas olla se Raahessa tanssilavalle lähtevä verevä mies, jolla on Jumalan luomat terveet aistit, eikä enää nähnyt niitä sinänsä tuomittavina ja synnillisinä” (213).

*”(16.10.75...Ajatukseni ovat suuresti muuttuneet **avarampaan suuntaan**, niin avaraan, että itseäkin joskus kuin hirvittää” (250).*

*”Ihmiset janoavat räkkiinsä ja lakihenkisyyteensä evankeliumia kuin kuiva maa. Siksi julistan vain **jumalattoman vanhurskauttamista ja silkkaa armoa** niin itselleni kuin muillekin” (312).*

Avautuminen maailman suuntaan

Erkki Lemisen hengellinen elämä kulki yhä **vapaampaan suuntaan**. Entiset raamatulliset normit saivat väistyä ”kristityn vapauden” tieltä; **uskova voi elää ”kuten ihmiset ainakin”**. Alkoholin käyttö ei ollut enää tuomittavaa, vaikka nuorempana Erkki oli tässä suhteessa ollut ehdoton (226).

*”Päästessään 70-luvun jälkipuoliskolla vammansa vuoksi sotainvalidien kuntoutusleirille hän innostui uudelleen nuoruutensa rakkaasta harrastuksesta, **humppaamisesta**, ja pyörähteli itsensä kuntoilupäivän päätteeksi **usein tanssilattialla hikeen**. **Vanhempiensa tavoin hän oli erinomainen tanssija**. Tällainen meno oli kuitenkin maallikkosaarnaajan leimalla varustetulle miehelle **ennenkuulumatonta**, eivätkä monetkaan asiasta perillä olevat katsoneet sitä suopein silmin” (226).*

*”Vaikka hänen vapautunutta käyttäytymistään paheksuttiinkin, hän ei voinut enää palata normeihin, **jotka näki vastakohtina armon evankeliumille**” (227).*

*”Kun joku julistaja väitti kaitaa tietä kuin katon harjaksi, Erkki ei voinut hyväksyä ajatusta, vaan sanoi kääntävänsä tuon harjan toisinpäin, **v-kirjaimeksi**. **’Kaikki viettää kohti keskustaa, Kristusta. Tältä tieltä ei voi pudota**, hän vakuutti” (228).*

*”Nyt hän löysi myös **yhteisen kaikupohjan körttien kanssa** ja oli valmis veisaamaan näiden lailla: **’Ei sateet, salamatkan, ei liekit palavatkaan sen aatamillisuutta voi muuttaa – luoda uutta.**’ Tällainen ajattelu edusti hänelle **’tosiluterilaista raadollisuuden realismia**`, jossa tarvittiin paljon Kristusta” (228).*

*”**Ansaitsemattoman armon sanoma**, jota hän viimeiset vuosikymmenet julisti, sai toisaalta myös arvostelua osakseen. Joidenkin mielestä hän ei enää sanonut syntiä synniksi niin kuin olisi pitänyt. ‘He odottavat varmaan, että **keskikalja, kuvaruutu, tanssi ja rakastelu** tulisivat totisesti teilatuuksi ja tuhat muuta luetelluksi’, hän puolustautui arvostelijoita vastaan. Näitä luettelijoita oli hänen mielestään jo tarpeeksi. ‘Syntien emo’ oli hänestä rakkaudettomuus, ja sen hän suostui jopa puheissaan mainitsemaan. **Häntä syytettiin myös halvan armon julistamisesta**. ‘He odottavat varmaan, että joka toisessa sanassa olisi laki ja joka toisessa armo, toisessa kädessä kirves, toisessa sideharsopakkaus’, hän veisteli. Itse hän halusi pysyä tiukasti linjalla, jota nimitti paavalilais-luterilaiseksi” (229).*

Avartumisen myötä Erkki lähenei yleiskirkollista sakramenttinäkemyksiä: Lapsi uudestisynty kasteessa: *”Mutta olemmeko me sitten aina Kristuksessa? Kyllä! Meidät on jo kasteessa häneen istutettu” (231).*

– **Kyllä Paavalia ja Lutheria on perin työlästä saada Lemisen ilmeisen antinomistisen linjan taakse. Paavalin teologiaan tulee iso lovi, jos siitä otetaan pyhitys pois.**

Ryövärin kelkkaan

*”hylkäisikö Herra kuitenkin lopulta hänet itsensä, kun hän ei pystynyt kantamaan hyvää hedelmää? Hän pyrki taas, niin kuin usein ennenkin, **ryövärin kelkkaan, sen pitkille jalaksille**. Ryöväristä oli vuosien myötä tullut hänelle se Raamatun henkilö, johon hän parhaiten samaistui. Tähän ‘rosvorooliin’ sopi sekin, että hän Savonlinnan Casinolla uuden kuntoutusjaksonsa aikana halusi olla mahdollisimman samanlainen kuin muut ja mennä mukaan kaikkeen, myös humppaamaan. **Iltaisin hän kaivoi tanssikenkensä esiin ja ilmestyi sinne, missä lattia oli liukas ja musiikki soi**. Tällä tavoin hän koki pääsevänsä luontevasti todistamaan-kin” (265).*

Puhekieltoon

”Kuitenkin hänelle tuli täytenä yllätyksenä se, mitä tapahtui vuoden lopulla Vivamossa pidettyjen joulujuhlien yhteydessä: Joistakin saamistaan kirjeistä ja vihjeistä säikähtäneenä työnantajan johtoporras

otti hänet puhutteluun ja ilmoitti, että hän joutuisi muutaman kuukauden puhekieltoon” (273).

*”(17.12.83)...On kuulemma tullut joitakin ilmiantoja, joiden perusteella päättivät panna minut puhekieltoon. **Ilmiannot koskevat elämäntapojani viinan, tanssin ja naisten tiimoilta.** Mitäkö vastasin?! Sanoin olevani kaikissa noissa syyllinen. En puolustellut enkä sen enempää kommentoinut” (273-274).*

”(10.1.84)...Naisen hyväksyvää läheisyyttä ja lämpöä vailla olen aina joutunut olemaan. Varmaan syy on minussa, kun en sitä avioliitossani ole saanut. En ole se mies, joka olisi saanut Sirkka-Liisan hellyyden hereille. Kai tämä kaipuu ja ikävä on minusta lyönyt läpi niin, että jotkut naiset ovat sen tajunneet – ja omassa ikävässään sitten olleet avoimia minulle...ja sitten on ollut pientä hellyyden osoittelua, jopa ihonkin tasolla. Näissä kuntoutuspaikoissa olen aina tanssinut, kun on ollut tanssi-iltoja, ja se on ollut minusta aivan kiva, eikä ole koskaan tullut tunnolleni” (274).

SUMMA SUMMARUM

Lemisen taistelu

Leminen kävi epätoivoista taistelua vanhaa ihmistä vastaan. Hän yritti kaikin voimin kukistaa sen. Leminen huusi myös Lutheria avuksi: *”meissä oleva vanha ihminen on jokapäiväisessä katumuksessa ja parannuksessa upotettava ja että sen on kuoltava kaikkine synteineen ja pahoine himoineen, ja että sen sijaan on joka päivä tultava esiin ja noustava ylös uuden ihmisen.”*

Erkki Leminen oli valmis yhtymään körttien (nykykörttien) kanssa samaan veisuun: **”Ei sateet, salamatkan, ei liekit palavatkaan sen aatamillisuutta voi muuttaa – luoda uutta.”** Erkki Leminen oli löytänyt linjakseen **tosiluterilaisen raadollisuuden realismin**, jossa hänen mielestään tarvittiin paljon Kristusta. Itse asiassa **Kristuksesta tehtiin synnin palvelija**, vaikka puhuttiinkin armon opista, Gal.2:17.

Lemisen harha

Leminen lähti taisteluun vanhaa ihmistä (turmeltunutta luontoa) vastaan lihan aseina, omavoimaisena ja lain innoittamana – hänen tekniikkansa oli väärä. Hän lähti tekemään sitä, mistä Paavali kirjoitti: SE ON JO TEHTY!

Leminen lähti ”syyttä sotaan” vanhaa aatua vastaan – ja kärsi musertava tappion. Hän lähti painiskelemaan nokikolarin kanssa. Pitkän ja raskaan taistelun jälkeen Leminen väsähti ja antoi loppuraportin: **”Ei sateet, salamatkan, ei liekit palavatkaan sen aatamillisuutta voi muuttaa – luoda uutta.”** – Missä muuten meille on sanottu, että meidän pitäisi vanhaa aatamia muuttaa tai ehostaa?

Leminen oli hävinnyt taistelun. Hän nosti kätensä ylös antautumisen merkiksi. Pyhitystä ei tarvita; arkirealismi kumoo sen. Tässä on kuitenkin se vaikea ongelma, että **Raamattu kauttaaltaan puhuu pyhityksen puolesta**, 2. Kor.5:17; Hebr.12:14.

Raamatun ratkaisu

Jätetään vanhan aatun käsittely Jeesuksen huoleksi ja omistetaan hänen ristillä saamansa voitto Room.6. mukaisesti. Luovutetaan vanha ihminen ristiinnaulittavaksi kaikkine pahoine himoineen ja haluineen. Tällöin pääsemme Jeesuksen voittoisan taistelun hedelmille. Kuljemme ”voittosaatossa”:

”Mutta kiitos olkoon Jumalan, joka aina kuljettaa meitä voittosaatossa Kristuksessa ja meidän kauttamme joka paikassa tuo ilmi hänen tuntemisensa tuoksun!” (2. Kor. 2:14).

Kolmas tie

Leminen tunsikin vain kaksi mahdollisuutta, lain tie ja synnin tie. Lain tien hän aivan syystä tuomitsi ja hylkäsi:

"Pahin uskovien hirtittäjä on ajatus, että nyt kun olen saanut Jumalan Hengen, minun on vaellettava niin että tämän vaellukseni kautta kelpaan Jumalalle. Jumalalla on suuri työ saada hurskas uudestisyntynyt taas syntiseksi, sillä me haluaisimme edes nyt maksaa, kun ollaan uskovaisia" (230-231).

Leminen on tässä osittain oikeassa. Lainalaisuus uskovien pyhityselämässä on yleistä. Tällöin katalysaattorina on laki. Tätä yleistä ja väärä pyhitystä vastaan hyökätään nimenomaan **Kallis hunajan pisara-** kirjassa. Tuossa kirjassa torjutaan tehokkaasti sekä syntielämä että omavanhurskaus. "Kristus pyhitykseksi" merkitsee sitä, että **uskova jatkuvalla "tykökäymisellä" ja Kristukseen katsomisella "muuttuu saman kuvan kaltaiseksi"**, 2. Kor.3:18.

Oikea todellinen ja syvällinen itsensä tunteminen johtaa samalla Kristuksen sisälliseen tuntemiseen, kuten Hunajan pisara ja vanha herännäisyys osoittavat. **Lemisen pyhitysteologiassa istutaan oman turmeluksen sontakan päällä ilman pienintäkään toivonkipinää.** Siinä kieriskellään omassa kurjuudessa – hurskasta mutta ei raamatullista!

Lemiselle jäi tuntemattomaksi **kolmas tie**, joka varsinaisesti on armon tie. Samalla sillä tiellä Kristus tulee pyhitykseksi:

Kolme avartunut sydäntä

"Suomme on auennut puhumaan teille, korinttolaiset, sydämemme on avartunut. Ei ole teillä ahdasta meidän sydämessämme, mutta ahdas on teidän oma sydämenne. Antakaa verta verrasta - puhun kuin lapsilleni - avartukaa tekin" (2. Kor. 6:11-13).

*"Kun lääkäri totesi **Muroman** sydämen laajentuneen, hän oli kohta vastannut, että hän mielellään tahtoikin olla avarasydäminen, niin kuin Raamattukin velvoitti!"*

Erkki Lemisen sydän myös laajeni. Uskoontulonsa jälkeen hän painotti Jumalan sanan mukaista elämää ja oli toisiakin kehottamassa siihen. **Hän toimi silloin Lutherin mukaan:**

”Kun Jumalan sanaa opetetaan selvästi ja puhtaasti ja me myös elämme sen mukaan pyhästi Jumalan lapsina. Siihen auta meitä, rakas taivaallinen Isä! Mutta ken opettaa ja elää toisin kuin Jumalan sana opettaa, hän häpäisee meidän keskuudessamme Jumalan nimen. Siitä varjele meitä, taivaallinen Isä!”

Myöhemmin valitettavasti Erkin sydän **laajeni** – mutta laajeni väärään suuntaan.. Laajentunut sydän alkoi syleillä maailmaa; siihen sopivat nyt (tietysti Jeesuksen lisäksi) mm. **viina, naiset ja tanssi.**